

แนวความคิดในการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย

2.1 ความหมายของเอกสิทธิ์

"เอกสิทธิ์" ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า " Privilege " โดยมีรากศัพท์มาจากคำในภาษาลาตินว่า " Privilegium " ซึ่งสามารถแยกรากศัพท์ออกได้สองคำ คือ Privus หมายถึง เฉพาะหรือแยก กับ Legis หรือ Lex หมายถึง กฎหมาย ดังนั้น เมื่อมารวมกันแล้ว หมายถึง สิทธิ หรือ ความคุ้มกัน (Right or Immunity) ซึ่งให้เป็นพิเศษแก่บุคคลหนึ่งยิ่งกว่าบุคคลอื่น หรือหมายถึง ความพอดีหรือความเห็นชอบ หรือการยกเว้นให้ปลอดพ้นจากภาระอันใดอันหนึ่ง ซึ่งบุคคลอื่นโดยทั่วไปไม่มีโอกาสได้รับสิทธินี้¹

ใน Encyclopedia Britannica ปี ค.ศ.1968 ได้ให้ความหมายของ "เอกสิทธิ์" ว่า เป็นประโยชน์, อำนาจ หรือความคุ้มกันพิเศษที่บุคคลจะพึงได้รับ โดยถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะหมู่เฉพาะเหล่ามิใช่คนทั่วไป²

ถ้าหากจะพิจารณาตามความหมายของเอกสิทธิ์ตามรูปศัพท์ในภาษาไทยอย่างเคร่งครัดแล้ว พจนานุกรมอธิบายว่า

"เอกสิทธิ์" แปลว่า สิทธิพิเศษ หรือ สิทธิโดยเฉพาะ³

---

¹ Alan R. White, "Privilege," The Modern Law Review, Vol.41 (May 1978), p.299.

² Encyclopedia Britannica, Vol.18 (Chicago : Encyclopedia Britannica, Inc., 1968), p.565.

³ พจนานุกรม, ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2519), หน้า 1044.

จากทัศนะต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ พอลจะทำให้เข้าใจได้ว่า "เอกสิทธิ์" นั้น เป็นสิทธิประโยชน์ที่ทำได้ไม่เป็นการผิด

ตามหลักกฎหมายลักษณะพยานของต่างประเทศนั้น เมื่อกล่าวถึง "เอกสิทธิ์" ก็ย่อมจะเข้าใจว่าเป็นอย่างเดียวกันกับที่ Paul F. Rothstein และ Nokes G.D. ได้อธิบายไว้

Paul F. Rothstein ได้อธิบาย "เอกสิทธิ์" ว่า เป็นสิทธิของพยานบุคคลที่จะมีอิสระจากการถูกบังคับในการให้พยานหลักฐาน หรือในการค้นพบข้อเท็จจริง หรือเป็นสิทธิที่จะป้องกัน หรือกีดกันเรื่องราวจากแหล่งที่มาต่าง ๆ ⁴

Nokes G.D. อธิบายว่า เป็นสิทธิ หรือหน้าที่ของพยานบุคคลในการปฏิเสธที่จะตอบคำถามอันจะเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง⁵

ดังนั้น "เอกสิทธิ์" ตามกฎหมายลักษณะพยาน จึงหมายถึง สิทธิพิเศษของพยานบุคคลที่จะปฏิเสธในการถูกบังคับให้ตอบคำถาม หรือในการให้พยานหลักฐาน อันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง รวมทั้งมีสิทธิที่จะป้องกันมิให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานดังกล่าวขึ้นด้วย

สำหรับความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวสำหรับประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอยู่ 2 ประการ คือ

---

⁴ Paul F. Rothstein, Evidence State and Federal Rules (St. Paul, Minn : Nutshell Series of West Publishing, Co., 1981), p.407.

⁵ Nokes G.D., An Introduction To Evidence (London : Sweet & Maxwell, 1962), p.179

1. ความสัมพันธ์ของสามีภรรยา ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ โดยถือว่าสามีภรรยาเป็นบุคคลคนเดียวกัน จะเห็นได้จากการจัดการทรัพย์สินก็มีลักษณะในทางพ้องสั้นพ้องยาว เช่น กำหนดให้สามีเป็นผู้แสวงหาทรัพย์สิน ปกป้องรักษาทรัพย์สิน และมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูภรรยา ตลอดจนเป็นผู้นำครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องที่ตรงต่อความเป็นจริงในสังคม จนอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่การสมรสจะกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าเท่ากับการสมรสในประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา⁶

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร โดยถือว่าบิดามารดามีหน้าที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูเอาใจใส่ อบรมและให้การศึกษาแก่บุตร แม้หากบิดาหรือมารดาต้องถึงแก่ความตายก่อนจะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ กฎหมายก็ยังให้มีผู้ปกครองในการดูแลบุตรนั้นแทน เพื่อคอยกำจุนให้การสนับสนุนในกรณีที่มีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น⁷

จากความสัมพันธ์ข้างต้น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวดังกล่าว จึงได้กำหนดให้มีเอกสิทธิ์ของพยานที่เป็นสามีภรรยา (Marital Privilege) และ บิดามารดากับบุตร (Parent-Child Privilege) ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยกำหนดเอกสิทธิ์โดยทั่วไปไว้ดังนี้

⁶ วิชาญ เครื่องงาม, กฎหมายแองโกล - อเมริกัน (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 42.

⁷ John B. Sounders, Word and Phrases Legally Defined 2 ed Edition, Vol.4 : O-R (London : Butterworths, 1969), p.180.

- ก. เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องมาศาล*
- ข. เอกสิทธิ์ของพยานที่จะไม่เปิดเผยความปรักปรำผู้ต้องหาหรือจำเลย และ
- ค. เอกสิทธิ์ของพยานที่จะไม่เปิดเผยข่าวสารการคิดต่อต่าง ๆ ที่เป็นความลับของผู้ต้องหาหรือจำเลย

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ของเอกสิทธิ์ดังกล่าวนี้ คงอยู่ภายใต้กฎระเบียบของเอกสิทธิ์พยานแต่ละประเภทที่ได้กำหนดข้อผูกพันไว้ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปในบทที่ 3

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจรัฐในการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน

กระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice Administration) คือแบบแผนของการดำเนินงานเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมาย และคุ้มครองผู้เสียหาย อันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยต่อสังคมส่วนรวม หน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรม ก็คือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดกฎหมายอย่างเป็นธรรม⁸ เมื่อมีการกระทำความผิดในทางอาญาเกิดขึ้น สังคมย่อมเกิดความไม่สงบและถูกคุกคามโดยการกระทำความผิด และเพื่อที่จะคุ้มครองส่วนได้ส่วนเสียของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการสืบค้นหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงให้ได้อย่างรวดเร็ว และพิพากษาลงโทษอย่างแน่นอนแก่ผู้ละเมิดกฎหมายอาญา ส่วนได้ส่วนเสียของสังคมมีส่วนบังคับให้ต้องดำเนินการปราบปรามการกระทำความผิดอย่างรวดเร็วและแน่นอน การกำหนดหลักเกณฑ์การพิสูจน์การกระทำความผิดจากพยานหลักฐานนั้น ก็เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำ

* ให้เฉพาะบางมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา

⁸ อรรถ สุวรรณบุบผา, หลักอาชญาวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทธวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 154.

ความผิดที่แท้จริงมาลงโทษหันต่อความรู้สึกของประชาชนในสังคมที่ถูกละเมิด

ฉะนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดในคดีอาญาเกิดขึ้น เจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริงให้ได้ว่า เรื่องที่เกิดขึ้นในคดีนั้น ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำไปปรับเข้ากับตัวบทกฎหมายแล้ววินิจฉัยคดีนั้นไปตามความยุติธรรม เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วิธีการในการค้นหาความจริงในอดีตของประเทศอังกฤษ เมื่อ 800-900 ปีที่ผ่านมา มีการค้นหาความจริงกันโดยวิธีพิจารณาที่อาศัยเพลิง (Trial by fire)* อาศัยน้ำ (Trial by water)** หรือโดยอาศัยการต่อสู้กันด้วยอาวุธ (Trial by battle)*** ทั้งนี้เพราะชาวอังกฤษในสมัยนั้นเชื่อถือและมีความศรัทธาในพระเจ้าเป็นเจ้า และเชื่อมั่นว่า ผู้บริสุทธิ์ หรือผู้สุจริตเท่านั้นที่พระเจ้าเป็นเจ้าจะทรงคุ้มครอง หากผู้ใดไม่บริสุทธิ์หรือไม่สุจริตแล้ว พระเจ้าเป็นเจ้าย่อมจะลงโทษผู้นั้นให้มีอันเป็นไปต่าง ๆ นา ๆ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการให้พระเจ้ามาช่วยเป็นผู้ตัดสิน (Judgement of God) นั่นเอง

* คือ การที่เจ้าพนักงานนำเอาเหล็กแท่งยาวมาเผาไฟ โหมจนเหล็กมีความร้อนจัด แล้วให้ผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ความบริสุทธิ์โดยใช้มือเปล่าจับแท่งเหล็กที่ร้อนนั้น แล้วเดินไปเป็นระยะทางประมาณ 9 ฟุต จึงวางแท่งเหล็กลง เอาผ้าขาวพันรอบมือที่จับเหล็กร้อนไว้ เมื่อครบ 7 วัน จึงแกะผ้าขาวนั้นออก หากปรากฏว่าแผลหายสนิท ก็ถือว่าพระเจ้าเป็นเจ้าทรงปกป้องคุ้มครองผู้ถูกหาว่ากระทำความผิด ผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่หากมือมีแผลถูกไฟลวก ก็ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด จะต้องถูกลงโทษ

** คือ การที่เจ้าพนักงานต้มน้ำในกะทะจนเดือด แล้วนำก้อนหินใส่ลงไปในกะทะน้ำเดือดนั้น แล้วให้ผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดล้วงเอาก้อนหินนั้นขึ้นมา แล้วพันมือด้วยผ้าขาวไว้ 7 วัน หากแผลหายปกติ ผู้นั้นก็บริสุทธิ์ แต่ถ้าไม่หาย ก็ต้องถูกลงโทษ

*** คือ ให้โจทก์กับจำเลยต่อสู้กันด้วยอาวุธ หากจำเลยแพ้ก้จะถูกฆ่าตาย ถ้ายังไม่ตายแต่พ่ายแพ้แก่โจทก์ จำเลยก็จะถูกแขวนคอ

วิธีการพิสูจน์ความบริสุทธิ์และสุจริตเหล่านี้เลิกไปหลายร้อยปีมาแล้ว เว้นแต่
 วิธีพิจารณาโดยอาศัยการต่อสู้กันด้วยอาวุธ (Trial by battle) เพิ่งยกเลิกไป
 เมื่อหนึ่งร้อยปีเศษมานี้เอง ทั้งนี้ เพราะเกิดความตึกกันขึ้นในภายหลังว่า การค้นหา
 ความจริงในคดีให้ได้จากวิธีการเหล่านี้ไม่เป็นผล ไม่อาจอำนวยความสะดวกที่แท้จริง
 ได้ และเป็นเรื่องที่น่าสงสัย จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงมาใช้วิธีพิสูจน์ความผิด หรือ
 ความบริสุทธิ์ของจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานต่าง ๆ แทน โดยอาจจะเป็นพยาน
 บุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ซึ่งนำมาสืบหรือแสดงให้ศาลเห็น
 ว่าฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และมีน้ำหนักมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายนั้นก็จะเป็น
 ฝ่ายชนะคดีในที่สุด⁹

ในประเทศไทย ก็มีการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยด้วยวิธีการ
 ที่คล้ายคลึงกับของประเทศอังกฤษ จะผิดเพี้ยนกันก็ไม่มากนัก วิธีพิจารณาของคนไทย
 ในสมัยดั้งเดิมมีวิธี "คำนำ" และ "ลุยไฟ" ซึ่งมีรากเง้ามาจากความเชื่อถือ และความ
 ศรัทธาของคนโบราณที่ว่า ผู้บริสุทธิ์จะต้องได้รับความคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนมีสุภาษิต
 กล่าวกันว่า ถ้าเป็นคนดีแล้วยอม "คกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้"

ต่อมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงการค้นหาความจริง และมีวิวัฒนาการก้าวไปไกล
 และแตกต่างจากวิธีพิจารณาในครั้งโบราณเป็นอันมาก การเสาะแสวงหาความจริงใน
 คดีต่าง ๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีนั้น ได้มีการใช้วิทยาการทาง
 วิทยาศาสตร์ จิตวิทยา และวิชาการแขนงอื่น ๆ เข้าช่วยเป็นอันมาก ทั้งฝ่ายโจทก์และ
 จำเลยต่างก็นำเอาพยานหลักฐานต่าง ๆ อันได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และ
 พยานวัตถุเข้ามาอ้างอิงเพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหา หรือข้อต่อสู้เพื่อแสดงความสุจริต หรือ
 ความบริสุทธิ์ของตน

⁹ ธานินทร์ กรัยวิเชียร, ศาลกับพยานบุคคล พิมพ์ซ้ำจากวารสารกฎหมาย
 ภาคนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 3.

ในยุคปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับโดยนานาอารยประเทศแล้วว่า เพื่อความมุ่งหมายในการบริหารและรักษาไว้ซึ่งสภาพของสังคม ทุกรัฐย่อมมีสิทธิที่จะกำหนดภาระหน้าที่จำนวนหนึ่งให้แก่สมาชิกของสังคม หรืออีกนัยหนึ่ง ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ในการที่จะร่วมมือกับรัฐ และยอมรับการปฏิบัติภารกิจ ๆ ของรัฐในการที่จะป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในสังคมเท่าที่รัฐได้ปฏิบัติไปในขอบเขตของความเหมาะสมและความจำเป็น ประชาชนจะต้องทนรับความทุกข์จากการปฏิบัติภารกิจเหล่านั้นด้วย แม้ว่าตนจะไม่ได้เป็นผู้ก่อ หรือมีส่วนก่ออาชญากรรมนั้นขึ้นก็ตาม เพราะอาจถือได้ว่าอาชญากรรม หรืออาชญากรรมนั้นเกิดขึ้นจากความบกพร่องของสังคม สังคมจะต้องมีส่วนรับผิดชอบ และสมาชิกของสังคมทุกคนก็ต้องเข้าร่วมรับผิดชอบด้วยไม่ทางตรงก็โดยทางอ้อม¹⁰ โดยเฉพาะหน้าที่ที่จะต้องให้ความร่วมมือกับรัฐในการป้องกันอาชญากรรม โดยการมีหน้าที่ต้องไปเป็นพยานในคดีอาญา¹¹ ไม่ว่าจะเป็นในชั้นสอบสวน หรือชั้นศาลก็ตาม หากบุคคลใดไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐดังกล่าว ก็ต้องรับการลงโทษตามกฎหมายอันเป็นกฎเกณฑ์ของสังคม เว้นแต่บุคคลนั้นจะมีเอกสิทธิ์ตามกฎหมาย*

¹⁰ มูรธา วิธนะชีวะกุล, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 21-22. อ้างถึงใน จงรัก จุฑานนท์ "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุม และตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 8-9.

¹¹ จุตติ ธรรมโนวานิช, "การค้น," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 12.

* ตามกฎหมายไทยให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระอัครราชกุมารี เจ้าพระยา เจ้าพระยาพลเรือน พระภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา และบุคคลที่เจ็บป่วย ไม่ต้องมาศาล และเบิกความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108, 112 และ 115

จึงอาจกล่าวได้ว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยจัดเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ภารกิจหนึ่งของรัฐ การรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐในทุก ๆ รัฐมีเป้าหมายตรงกัน คือ การทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยและสันติสุขในรัฐ และการดำเนินคดีอาญาเป็น การรักษาความสงบเรียบร้อยที่สำคัญมากที่สุดอันหนึ่ง¹² ด้วยเหตุนี้ การดำเนินคดีอาญา เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้ถึงการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด การติดตามผู้กระทำความผิด พิสูจน์ความผิด และเพื่อให้เกิดผลบรรเทาตามความมุ่งหมายดังกล่าว เจ้าพนักงานของรัฐจำเป็นจะต้องมีวิธีการและปฏิบัติการ เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงแห่งการกระทำความผิด การค้นหาความจริงในปัจจุบันจึงขึ้นอยู่กับ พยานหลักฐานนับตั้งแต่เริ่มต้นการสอบสวน จนกระทั่งถึงการพิจารณาพิพากษาคดีในศาล

ในกระบวนการสืบสวนของประเทศไทย เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานมาสู่สำนวนการสอบสวนเพื่อจะพิสูจน์ให้เห็นความผิด และพนักงานอัยการจะได้มีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีนั้น ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ใ้บัญญัติว่า "ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามโซ่ และเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด" ดังนั้น พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคดีนั้นทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล พนักงานสอบสวนสามารถที่จะรวบรวมไว้ได้ทั้งสิ้น¹³

จากกรณีที่รัฐกำหนดให้ เป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องเป็นพยานให้แก่รัฐในคดีอาญา ก็เพื่อมุ่งหมายที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยการนำเอาตัวผู้กระทำ

¹² กนิต ณ นคร, "วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน," วารสารนิติศาสตร์ 15(3 กันยายน 2528), หน้า 12.

¹³ จิตติ เจริญจำ, "พยานหลักฐานในคดีอาญา (1)," หน่วยที่ 10 ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3, หน้า 133.

ความผิดมาลงโทษ แต่ในการนี้รัฐนั้นก็ใฝ่มองข้ามความสำคัญของความสัมพันธ์ในทางสังคมด้านอื่น ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ของครอบครัวซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อชีวิตมนุษย์เราและสังคม ครอบครัวจัดเป็นสถาบันที่อุดมไปด้วยความผูกพันใกล้ชิด ทั้งในด้านความเป็นอยู่ ด้านจิตใจ และด้านอารมณ์ เพราะธรรมชาติของคนเรานั้นนอกจากจะมีความต้องการทางกายแล้ว ยังมีความต้องการทางใจ หรือความต้องการทางอารมณ์ (Emotional Satisfaction) ด้วย เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่นใจ ความไว้วางใจ ความเมตตาปราณี¹⁴ ฉะนั้น การที่รัฐค้นหาความจริงจากพยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยอย่างเข้มงวด โดยไม่มีหลักการผ่อนคลายเป็นเหตุจำเป็น เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์และความปรองดองกันภายในครอบครัว อันเป็นตัวก่อให้เกิดการหย่าร้าง การแตกแยกกันขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมโดยตรง ด้วยเหตุนี้ จึงมักทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการให้ความร่วมมือกับรัฐในการเป็นพยาน นอกจากนั้นแล้ว การให้การหรือเบิกความเท็จของพยานมักจะปรากฏอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลย ทำให้ศาลจะต้องตัดสินคดีเป็นอย่างอื่นนอกจากที่ปรากฏพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ ในเมื่อคดีนั้นมีแต่พยานหลักฐานที่เป็นเท็จ ศาลก็ต้องตัดสินตามพยานหลักฐานที่เป็นเท็จเท่านั้น¹⁵

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นจึงเห็นได้ว่า หลักการในการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานของรัฐนั้นจำเป็นจะต้องมีหลักเกณฑ์ควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวด้วย รัฐจะต้องสร้างมาตรการเพื่อให้ประชาชนเห็นว่า การให้ความร่วมมือในการให้การ หรือ เบิกความ เป็นพยานให้แก่รัฐนั้นเขาจะได้ประโยชน์ หรืออย่างน้อยก็ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเขาจะไม่ได้รับความลำบากเดือดร้อนมากกว่าที่เขาควรจะได้รับ เพราะสาเหตุที่ทำให้

¹⁴ชาย เสวีกุล, อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยา (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2511), หน้า 95-96.

¹⁵ธานีทร ทรัพย์วิเชียร, ศาลกับพยานบุคคล, หน้า 21.

ประชาชนอยากหลีกเลี่ยงกระบวนการทางอาญาไม่ออกไปเป็นพยานให้กับรัฐนั้น ส่วนหนึ่งก็คงจะมาจากความแข็งแกร่งเข้มงวด และไม่อ่อนโยนของกระบวนการ ทำให้เกิดความรังเกียจ หรือเกรงกลัวความลำบากเดือดร้อนมากกว่าโทษที่จะได้รับจากการหลีกเลี่ยงไม่มาเป็นพยานเสียอีก¹⁶

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของการอยู่ร่วมกันในชีวิตครอบครัว

นับแต่ต้นศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา นักปราชญ์ในประเทศยุโรป เช่น Rousseau, Montesquieu, Voltaire, Cesare, Paine, Bentham มีความคิดเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนไปในทิศทางเดียวกันคือ สิทธิของประชาชน (Individual Right) ควรได้รับการคุ้มครอง โดยอยู่บนหลักการที่ว่า "เสรีภาพอันเป็นรากฐานของชีวิตและสิทธิโดยธรรมชาติ (Essential Freedom and Natural Rights) ของมนุษย์จะต้องได้รับการเคารพจากบุคคลอื่น และจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ"¹⁷

นักปราชญ์ในยุคนี้ ได้ตั้งข้อสมมติฐานว่า "โดยสภาพอันแท้จริงของมนุษย์ย่อมเป็นอิสระ เมื่อเข้ามาอยู่ในสังคม การพัฒนาสังคมทำให้เขาต้องขึ้นกับบุคคลอื่นและเสรีภาพของเขาก็จะต้องถูกจำกัดลงจากเดิม ฉะนั้น การใช้กฎหมายจึงเป็นแนวทางเดียวที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของประชาชนให้เท่าเทียมกันได้"¹⁸

การบรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายของการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันโดยการลงโทษผู้กระทำผิดนั้น จำเป็นจะต้องค้นหาความจริงแห่งการกระทำผิด เช่น ต้องมีการนำ

¹⁶ จงรัก จุฑานนท์, "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุม และการตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม," หน้า 16.

¹⁷ Leon Radzinowicz, "The Liberal Position," Ideology And Crime (New York : Columbia University Press, 1966), pp. 6-9. อ้างถึง จงรัก จุฑานนท์, "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุม และการตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม," หน้า 2.

¹⁸ จุติ ธรรมโนวานิช, "การค้น," หน้า 10.

พยานบุคคลมาพิสูจนการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เป็นต้น และจาก แนวความคิดในเรื่องอำนาจรัฐในการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน กับ แนวความคิด ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันอยู่ใน ตัวเอง 2 ประการ คือ

1. ความพยายามที่จะให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนให้มากที่สุด
2. ความจำเป็นที่จะต้องยอมให้รัฐได้ใช้อำนาจในการป้องกันปราบปราม อาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยอมให้รัฐผลักการบางประการให้แก่ประชาชน ใดบางส่วน นั่นก็คือ มีสิทธิบางส่วนจะได้รับความคุ้มครองน้อยลง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเกิดความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ของรัฐ และ ของประชาชนดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีการดำเนินการทั้ง 2 ประการไปพร้อม ๆ กัน และจาก ความขัดแย้งทั้ง 2 ประการดังกล่าว ทำให้เกิดแนวความคิดในการดำเนินคดีอาญา ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของรัฐ และประโยชน์ของ ประชาชนให้มากที่สุด

ในทางทฤษฎีรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนั้น จะเป็นรูปแบบตามแนว ความคิดของ Professor Herbert Packer นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน ได้เขียน ไว้ในหนังสือชื่อ "ข้อจำกัดของการลงโทษทางอาญา" (The Limits of the Criminal Sanction)¹⁹ โดยได้ให้ความเห็นซึ่งได้แสดงแนวทางของระบบไว้ว่า

---

¹⁹George F. Cole, Criminal Justice 2nd Edition (Massachusetts: Duxbury Press, 1976), p. 51. (Two model of the Criminal Process reprinted from the Limits of the Criminal Sanction, by Herbet L. Packer) อ้างถึงใน สุพิศ ประดิษฐ์พลกรัง, "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดย องค์การตุลาการในชั้นก่อนพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528, หน้า 30.

การดำเนินคดีอาญาพอจะจัดออกเป็นรูปแบบใหญ่ ๆ ได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบซึ่งเน้นในเรื่องการควบคุมอาชญากรรมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง (Crime Control Model) และรูปแบบซึ่งเน้นในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดกับประชาชน (Due Process Model) ทั้งสองรูปแบบนี้มีความแตกต่างอยู่ที่การให้ความสำคัญระหว่างประโยชน์ของรัฐ และประโยชน์ของประชาชน กล่าวคือ รูปแบบแรกจะให้ความสำคัญในประโยชน์ของรัฐมากกว่าของประชาชน แต่รูปแบบหลังจะให้ความสำคัญของประชาชนมากกว่าของรัฐ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวก็มีวัตถุประสงค์สุดท้ายตรงกัน คือ ทำให้บรรลุผลกระบวนการทางอาญาสามารถคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ลงโทษคนผิดนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้

จากแนวความคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในระดับต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพของประชาชนในส่วนที่ถูกกระทบกระเทือนจากอำนาจรัฐ ทำให้เกิดวิวัฒนาการทางแนวความคิดที่จะหาวิธีให้สังคมเกิดการยอมรับ และเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล จนกระทั่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดบทบัญญัติที่ใช้เป็นหลักสากล เพื่อให้มนุษยชาติยอมรับเป็นแนวทางปฏิบัติในเวลาต่อมา อาทิเช่น บทบัญญัติ "ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน" (Universal Declaration of Human Rights)²⁰ ซึ่งมีจุดประสงค์ในการส่งเสริมการเคารพในสิทธิและอิสรภาพของปวงมนุษย์ โดยจำแนกถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลโดยทั่วไปที่จะได้รับการคุ้มครองเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

²⁰ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นเอกสารที่รับรองสิทธิที่มนุษยชนพึงได้รับตามคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศชาติ แม้ว่าสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญานี้จะเป็นสิทธิขั้นมูลฐาน และมีข้อบ่งชี้ถึงสิทธิดังกล่าวก็ตาม แต่ปฏิญญานี้ก็คุ้มครองบุคคลทุกประเทศทุกชั้นวรรณะ และถู อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และคณะ, สิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาในประเทศไทย (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2529), หน้า 12.

1. สิทธิทางการเมือง หรือสิทธิของพลเมือง (Political or Civil Rights) สิทธิประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นสิทธิตามธรรมชาติซึ่งเป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน สิทธิในครอบครัว สิทธิในการพูด การเขียน การพิมพ์โฆษณา สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายเท่าเทียมกัน สิทธิของผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญา ฯลฯ เราถือว่าสิทธิประเภทนี้เป็นสิทธิในทางลบ คือ จำกัดอำนาจรัฐมิให้กระทำการใด ๆ แก่พลเมืองตามอำเภอใจ

2. สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Rights) เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิที่จะจัดตั้งสหพันธกรรมกร สิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว รวมทั้งการจำกัดเวลาทำงาน ตามสมควรและวันหยุดงานเป็นครั้งคราวโดยได้รับเงินจ้าง สิทธิของแม่และเด็ก สิทธิประเภทนี้เป็นสิทธิในทางบวก คือ บัญญัติขึ้นเพื่อให้รัฐจัดบริการต่าง ๆ แก่พลเมือง²¹

เมื่อถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องให้ความร่วมมือกับรัฐในการให้การหรือเบิกความเป็นพยาน แต่ในขณะเดียวกันรัฐก็มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตครอบครัวด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัวของชีวิตครอบครัว ซึ่งจะได้อ้างถึงตัวอย่างบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของการอยู่ร่วมกันในชีวิตครอบครัว คือ

1. ปริญญาสาเกล้าว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
2. อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นมูลฐาน
3. บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

---

²¹ สุเมธ ลิขิตนันทน์, "เหตุในการจับกุม," วิทยานพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529, หน้า 12-13.

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948. ได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัวของชีวิตครอบครัวที่จะไม่ถูกล่วงละเมิด โดยบัญญัติไว้ในข้อที่ 12 ว่า

"บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือจะถูกลบล้างในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอด หรือการลบล้างดังกล่าวนี้"²²

และในข้อที่ 16 (3) บัญญัติว่า "ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติ และหลักมูลฐานของสังคม และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ"²³ เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ทรงสิทธิมนุษยชนนั้นมีจำกัดเฉพาะบุคคลแต่ละบุคคลเท่านั้น กลุ่มบุคคล ดังเช่น "ครอบครัว" ก็ย่อมมีสิทธิบางประการอันควรถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชน และควรได้รับการคุ้มครองป้องกันด้วย²⁴

²² ถ้อยคำในภาษาอังกฤษใช้ว่า "No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protecting of the law against such interference or attacks."

²³ ถ้อยคำในภาษาอังกฤษใช้ว่า "The family is the natural and fundamental group unit of society and is entitled to protecting by society and the State."

²⁴ วีระ โลจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพมหานคร : วิกตอรี การพิมพ์, 2524), หน้า 53.

2. อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน ค.ศ. 1950
 (Convention for The Protection of Human Rights and Fundamental
 Freedoms)²⁵

ประเทศสมาชิกของทวีปยุโรปได้ร่วมมือกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยจัดทำ "อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน" โดยในคำปรารภของอนุสัญญาดังกล่าว ก็ได้อ้างถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อประกันโดยสากล และมีประสิทธิภาพซึ่งการยอมรับและรักษาไว้ซึ่งสิทธิต่าง ๆ ที่ระบุไว้ นั่นก็คือ การธำรงและทำให้ประจักษ์ผลซึ่งสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน โดยได้ระบุถึงสิทธิส่วนตัว และชีวิตภายในครอบครัวไว้ในมาตราที่ 8²⁶

จึงเห็นได้ว่า อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานข้างต้น มีความคล้ายคลึงกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ต่างมีจุดประสงค์ที่จะให้รัฐต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในครอบครัวซึ่งเป็นขั้นมูลฐานแก่บุคคลที่อยู่ในเขตแดนของรัฐนั้น ๆ

---

²⁵Convention of November 4, 1950 for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom, The European Convention on Human Rights.

²⁶รัชนิกร โชติชัยสดีศย์, "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนโดยอัยการ : วิเคราะห์ตามแนวทางสังคมสงเคราะห์," วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527, หน้า 27.

3. บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อาจกล่าวได้ว่า เป็นประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากที่สุดประเทศหนึ่ง ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะกล่าวถึงที่มาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในความเป็นอยู่ส่วนตัวในชีวิตครอบครัว

ก่อนที่ประชาชนชาวอเมริกันจะประกาศตนเป็นอิสรภาพจากการปกครองของชาวอังกฤษนั้น แนวความคิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพได้หยั่งรากลึกอยู่ในจิตใจของประชาชนชาวอเมริกันส่วนใหญ่อยู่แล้ว ทั้งนี้ เป็นเพราะในประการแรก ผู้ที่อพยพในรุ่นแรก ๆ ไปตั้งหลักแหล่งอยู่ในดินแดนอาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้ชื่อว่าประเทศสหรัฐอเมริกา คือชาวอังกฤษที่เคร่งในศาสนาคริสต์นิกาย Puritan ชาวอังกฤษเหล่านี้ไม่พอใจที่เสรีภาพในความเชื่อถือศาสนาของตนถูกรุกรานจากกษัตริย์อังกฤษ จึงพากันอพยพไปอยู่ในดินแดนอาณานิคม โดยเฉพาะแล้ว ได้แก่พวกที่อพยพไปกับเรือ Mayflower ดังนั้นจึงยอมเป็นธรรมคาที่ชาวอาณานิคมผู้เคร่งครัดในศาสนานี้ได้ถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธาในศาสนาให้กับบุตรหลานของตน ซึ่งต่อมาความเชื่อความศรัทธาในศาสนาได้กลายเป็นความเชื่อมั่นในเสรีภาพทางความคิด เมื่อต้องเผชิญกับความบีบคั้นของผู้มีอำนาจปกครอง

ในประการต่อมา ชาวอาณานิคมอเมริกาส่วนใหญ่เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากประชาชนชาวอังกฤษ ซึ่งคุ้นเคยกับสิทธิเสรีภาพที่ได้มาจากการจำกัดอำนาจของกษัตริย์อังกฤษผู้มีอำนาจปกครอง²⁷

²⁷ วีระ โสจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน, หน้า 33.

และในประการสุดท้าย ในขณะที่ชาวอาณานิคมอเมริกาประกาศอิสรภาพนั้น
แนวความคิดในทางการเมืองของ จอห์น ล็อก* และ จัง จาค รูสโซ** กำลังแพร่

* จอห์น ล็อก ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ "สภาวะตามธรรมชาติ" และ "สัญญาประชาคม" ไว้ในหนังสือชื่อ " The Second Treatise of Government " โดยล็อกได้ให้คำจำกัดความของ "สภาวะตามธรรมชาติ" ว่าหมายถึง สภาวะที่ยังไม่มีสังคมที่มีระเบียบทางการเมือง โดยล็อกเชื่อว่า มนุษย์ในสภาวะตามธรรมชาตินั้นเป็นอิสระ และมีความเสมอภาคกันสามารถจะทำการตามที่ตนตัดสินใจเลือกกระทำภายในขอบเขตที่ กฎแห่งธรรมชาติดำไว้ และไม่มีผู้ใดมีสิทธิหรือมีอำนาจมากกว่าผู้ใด แต่สภาวะตามธรรมชาติ ของมนุษย์อาจสิ้นสุดลงได้ เพราะชาขององค์กรที่ทำหน้าที่ลงโทษผู้ละเมิดสิทธิตามธรรมชาติ ของผู้อื่น และชาขององค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองในลักษณะที่เป็นการป้องกันมิให้สิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินถูกล่วงละเมิด ด้วยเหตุนี้ สมาชิกของสังคมจึงต้องยอมสละสิทธิใน การปราบปรามการล่วงละเมิดกฎธรรมชาติด้วยตนเอง โดยทำสัญญาประชาคมยอมรับที่จะ อยู่ใต้อำนาจ ๆ หนึ่ง ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปราบปรามผู้ล่วงละเมิดกฎหมาย และอำนาจ ที่คนทั้งปวงยอมรับให้มีอำนาจบังคับบัญชาคนก็คือ "องค์กรอธิปัตย์" นั่นเอง อย่างไรก็ตาม องค์กรอธิปัตย์จะออกกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของสมาชิก ในสังคมไม่ได้ ทั้งนี้ โดยการศึกษาถึงเหตุผลแห่งความจำเป็นของการอยู่ร่วมกันในสังคม

** จัง จาค รูสโซ ได้เสนอแนวความคิดไว้ในหนังสือชื่อ " Contrat Social" ว่า มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ใน "สภาวะตามธรรมชาติ" นับเป็นพัน ๆ ปี โดยร่อนเร่ พเนจรไป ตามลำพัง โดดเดี่ยว ไม่มีภาษาพูด ไม่มีความสัมพันธ์กับใครเป็นพิเศษ แต่ต่อมาด้วยเหตุ บังเอิญจากสิ่งแวดล้อม ทำให้มนุษย์เกิดมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดมีความปรารถนาอยาก หาความสุขในชีวิตครอบครัว ซึ่งเป็นขั้นตอนของสภาวะตามธรรมชาติที่มนุษย์มีความสุขที่สุด และจากการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ การประกอบอาชีพ ทำให้มนุษย์เกิดความหวงแหน ในทรัพย์สินที่ตนส่วนตัว เกิดความแก่งแย่งชิงดี อิจฉาริษยา มนุษย์เกิดความโลภ ทะเลาะ วิวาท ต่อสู้ทำลายล้างกัน อันเป็นความยุ่งเหยิงที่น่าสพึงกลัว ด้วยเหตุนี้ เพื่อขจัดความ หายนะดังกล่าว มนุษย์จึงต้องหันหน้าเข้าร่วมมือกันก่อตั้งสังคมที่มีระเบียบใน /ต่อ

หลายไปทั่ว ทำให้หนักการเมือง และชาวอาณานิคมอเมริกาตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ เป็นอย่างมาก

ประเทศสหรัฐอเมริกาเคยมีรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ "บทบัญญัติแห่งสมาพันธรัฐ" (Articles of Confederation) ซึ่งกำหนดรูปของรัฐเป็นแบบ "สมาพันธรัฐ" (Confederation) อันมีความหมายถึง การรวมกลุ่มระหว่างรัฐด้วยกัน โดยอาศัยข้อตกลงมูลฐานหรือสนธิสัญญาเป็นข้อผูกมัด แต่การจัดรูปแบบรัฐแบบนี้มีผลเสียมากกว่าผลดี กล่าวคือ รัฐที่มารวมกันกลับมีอำนาจมากขึ้น ในขณะที่ประเทศหรือรัฐบาลกลางมีอำนาจน้อยจนแทบจะทำกิจการใดไม่ได้เลย ในเวลาต่อมาจึงได้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับที่สองขึ้น ซึ่งได้แก่ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั่นเอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดรูปของรัฐเป็นแบบ "สหพันธรัฐ" (Federation) ซึ่งประกอบด้วย มลรัฐน้อยใหญ่และรัฐบาลกลาง (Federal Government) มลรัฐน้อยใหญ่ทั้งหลาย จำต้องสละอำนาจอธิปไตยบางส่วนของตนให้แก่รัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางมีอำนาจเท่าที่รัฐธรรมนูญให้²⁸ ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย²⁹

(ต่อ) ทางการเมืองควยการทำ "สัญญาประชาคม" (Du Contrat Social) เพื่อช่วยให้มนุษย์ได้กลับมีเสรีภาพที่เคยมีอยู่ดั้งเดิมใน "สภาวะตามธรรมชาติ" โดยมีองค์อธิปัตย์ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกทุกคนของสังคม เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครอง บังคับบัญชาสมาชิกของสังคม และควยเหตุที่องค์อธิปัตย์ก็คือประชาชนรวมกันทั้งหมดนั่นเอง องค์อธิปัตย์จึงไม่อาจมีผลประโยชน์ หรือเจตนาตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกับผลประโยชน์หรือเจตนาของประชาชนได้ เพราะการแสวงเจตนาขององค์อธิปัตย์จะชอบธรรมก็ต่อเมื่อเป็น "เจตน์จำนงร่วม" อันเป็นเจตนาของสมาชิกส่วนมากของประชาคมนั่นเอง

²⁸ วิชาญ เกรืองาม, กฎหมายแองโกล - อเมริกัน , หน้า 61-62.

²⁹ วิจารณ์ พันธนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา," อุลพาห 25 (กันยายน - ตุลาคม 2521), หน้า 39.

ในคำประกาศอิสรภาพ (The Declaration of Independence) ซึ่งร่างโดย Thomas Jefferson และประกาศเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.1776 นั้น ได้มีการยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ไว้อย่างชัดเจน

"คำประกาศอิสรภาพ" นี้ เริ่มต้นด้วยอารัมภบทที่ยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นการสากล ซึ่งได้ฝังรากลึกในชีวิตจิตใจของประชาชนชาวอเมริกันตลอดมาดังนี้

"เราถือความจริงซึ่งใคร่แจ้งประจักษ์โดยตัวของมันเองแล้วว่า มนุษย์เราเกิดมาพร้อมเท่าเทียมกัน พระผู้เป็นเจ้าผู้สร้างมนุษย์ได้ทรงประทานสิทธิติดตัวบางประการอันไม่อาจพรากจากมนุษย์ไปได้ สิทธิเหล่านี้คือ สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุข และเพื่อที่จะป้องกันสิทธิดังกล่าวนี้ มนุษย์จึงได้จัดตั้งรัฐบาลที่ได้รับอำนาจอันชอบธรรมโดยความยินยอมของประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลดำเนินการปกครองไปในทางที่ทำลายจุดมุ่งหมายดังกล่าว ก็เป็นสิทธิของประชาชนที่จะเปลี่ยนหรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียได้ และก่อตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ให้ดำเนินการตามหลักการ เช่นว่านั้น และให้มีอำนาจที่จะบันทึกลความพลอคภัย และความผาสุกให้ได้มากที่สุด"³⁰

---

³⁰ ถ้อยคำในภาษาอังกฤษใช้ว่า " We held these truths to be self-evident:that all men are created equal ; that are endowed by their creator with certains inalienable rights ; that among these are life,liberty,and the pursuit of happiness That,to secure these rights,governments are instituted among men,deriving their just power from the consent of the government ; and that,when ever any form of government become destructive of these ends,it is the right of the people to alter or abolish it,and to institute new government,laying its foundations on such principles,and organizing its powers in such form,as to them shall seem most likely to effect their safety and happiness."

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาจะกลายเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความสมบูรณ์เป็นแบบอย่างแก่หลายประเทศนั้น ได้มีการถกเถียงกันถึงการให้สัตยาบันแก่รัฐธรรมนูญ มีมลรัฐทั้ง 13 มลรัฐไม่เห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างยิ่ง เพราะรัฐธรรมนูญไม่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมีหลายมลรัฐที่ปฏิเสธไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญ เว้นแต่จะมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในภายหลังต่อมาจึงได้มีรัฐต่าง ๆ เสนอบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา³¹

ฉะนั้น นับจาก ค.ศ. 1789 เป็นต้นมา ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เรียกว่า บทบัญญัติประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Bill of Rights บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวของประชาชน ก็มีอาทิเช่น

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 1 ได้กล่าวถึงสิทธิของประชาชนในการนับถือศาสนา มีเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การชุมนุมกันด้วยความสงบ

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 ได้กล่าวถึงสิทธิของประชาชนในการชักชวนทหารมิให้เข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของตน

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 ได้กล่าวถึงสิทธิของประชาชนที่จะได้รับความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สินจากการตรวจค้น หรือยึดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 ได้กล่าวถึงสิทธิของประชาชนที่จะถูกบังคับให้เบิกความประณัตตนเองในคดีอาญาไม่ได้ เป็นต้น

คำว่า "สิทธิส่วนตัว" หรือสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) นั้น รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกามีได้เขียนหรือกล่าวไว้โดยตรง แต่เนื่องจากบทบัญญัติแก้ไข

³¹ ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกันเบื้องต้น, หน้า 103.

เพิ่มเติมดังกล่าวข้างต้นนั้น ศาลสหรัฐอเมริกาตีความว่า เป็นสิทธิส่วนตัวซึ่งเป็นสิทธิขั้น
 มูลฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ และถือว่าสิทธิเช่นนี้มีอยู่ในรัฐธรรมนูญด้วย³² อาจกล่าวได้
 ว่า สิทธิส่วนตัวนี้ เป็นจารีตประเพณีที่มีคุณค่าในสังคมของชาวอเมริกัน ซึ่งได้สะท้อน
 ให้เห็นในกฎหมาย , วัฒนธรรม และในการดำเนินชีวิต และยังเป็นความต้องการทาง
 ค่านจิตใจของชาวอเมริกันด้วย³³

โดยความหมายแล้ว "สิทธิส่วนตัว" (Right of Privacy) ก็คือ สถานะ
 ที่บุคคลรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และ
 มีความสันโดษไม่ติดต่อกับสัมพันธกับสังคม³⁴ หรือการอยู่คนเดียวลำพัง เป็นอิสระจากการ
 แทรกแซงจากบุคคลอื่น³⁵ ในการทำหรือคิดสิ่งใดโดยไม่มีข้อผูกมัดหรืออะไรมาเหนี่ยวรั้ง³⁶

ในขณะที่สิทธิส่วนตัวเป็นการแสดงออกมาในศตวรรษที่ 20 ศาลฎีกาของ
 สหรัฐอเมริกาก็ได้มีการยอมรับหลายครั้งในความสำคัญของความเป็นอิสระในความเป็น
 อยู่ส่วนตัวของชีวิตครอบครัว³⁷ จนในที่สุดสิทธิส่วนตัวก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว
 ด้วย แม้ว่าสิทธิเสรีภาพในครอบครัวนี้จะมีขีดข้อความรับรองไว้ในบทบัญญัติแก้ไข

³² คดี Roe v. Wade , 410 U.S. 113 (1973)

³³ Michael A. Zimmerman, How to Implement Privacy and Security (Theorem Corporation, 1976), p. 2.

³⁴ ชูชีพ ปัทมะศิริ, "การละเมิดสิทธิส่วนตัว," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 3.

³⁵ Michael A. Zimmerman, How to Implement Privacy and Security, p. 1.

³⁶ พันธุ์ ทศนิยานนท์, "สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของชนชาวไทย," วารสาร
 นิติศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (2523), หน้า 432.

³⁷ Betsy Booth, "Underprivileged Communications : The Rationale for a Parent-Child Testimonial Privilege," p. 1181.

เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 1 - 8 ก็ตาม แต่กระนั้นก็ดี ในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 9 (The ninth amendment) ใ้บัญญัติว่า "บรรดาสติที่จำแนกไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ จะตีความให้เป็นการปฏิเสธหรือรุกรอนสิทธิของผู้อื่นไม่ได้"³⁸ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ได้มีการรับรองสิทธิบางประการไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น มิได้หมายความว่าประชาชนจะไม่มีสิทธิที่ไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ถ้าหากว่าเป็นสิทธิของประชาชนอยู่แล้ว ก็จะไปตัดสิทธิของเขาไม่ได้

ทั้งในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 14 (The fourteenth amendment) มีข้อความตอนหนึ่งบัญญัติว่า "...มลรัฐใดจะรุกรอนสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกระบวนการแห่งกฎหมายไม่ได้..."³⁹

จึงเห็นได้ว่า นอกจากศาลจะถือว่าสิทธิในครอบครัวเป็นสิทธิส่วนตัวที่ขยายออกไปแล้ว ยังเป็นสิทธิที่สืบเนื่องมาจากกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process) อีกด้วย* นับได้ว่าศาลได้ทำการตีบทอเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในส่วนของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเหมาะสมและจริงจัง

---

³⁸ถ้อยคำในภาษาอังกฤษใช้ว่า "The enumeration in the Constitution, of certain rights , shall not be construed to deny or disparage others retained by the people."

³⁹ถ้อยคำในภาษาอังกฤษใช้ว่า "nor shall any State deprive any person of life , liberty , or property , without due process of law."

* ถูกตี Stanley v. Illinois, 405 U.S. 645,651(1972)ซึ่งตัดสินว่า บุรณภาพของสถาบันครอบครัวควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process) ตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 14

จากคำตัดสินของศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับสิทธิในครอบครัวตามรัฐธรรมนูญ ได้มีการยอมรับว่า สิทธิขั้นมูลฐานในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัวของบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับ การสมรส⁴⁰ (marriage) , การสืบพันธุ์⁴¹ (procreation) , การคุมกำเนิด⁴² (contraception) , การทำแท้ง⁴³ (abortion) , ความสัมพันธ์ในครอบครัว⁴⁴ (family relationships) และ การเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตร⁴⁵ (rearing and education of children) ในฐานะที่ได้รับการคุ้มครองจากบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 9 และกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process) ตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 ซึ่งเป็นหลักใหญ่ที่สำคัญในการพัฒนารัฐธรรมนูญ⁴⁶

---

⁴⁰ กติ Zablocki v. Redhail, 434 U.S.374 (1978)

⁴¹ กติ Skinner v. Oklahoma, 316 U.S.535 (1942)

⁴² กติ Carey v. Population Servs. Int'l, 431 U.S.678 (1977)

และกติ Griswold v. Connecticut, 381 U.S.479 (1965)

⁴³ กติ Roe v. Wade, 410 U.S.113 (1973)

⁴⁴ กติ Moore v. City of E.Cleveland, 431 U.S.494,499 (1977)

⁴⁵ กติ Pierce v. Society of Sisters, 268 U.S.510,535 (1925)

และกติ Meyer v. Nebraska, 262 U.S.390 (1923)

⁴⁶ Comment, "Development in the Law : The Constitution and the Family," Harvard Law Review Vol.93 (April 1980), p. 1162.

ในคดี Meyer v. Nebraska และคดี Pierce v. Society of Sisters ได้ยอมรับว่ามีสิทธิในครอบครัวในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยคดี Meyer , ศาลไม่ยอมให้ใช้บทบัญญัติที่ห้ามการสอนภาษาต่างประเทศแก่เด็กในโรงเรียนประถม โดยศาลถือว่าเป็นการละเมิดบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 14 ว่าด้วยกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process) และเน้นให้เห็นถึงความสำคัญในสิทธิของบิดามารดา ในการตัดสินใจซึ่งมีอำนาจอิสระจากอำนาจบังคับของมลรัฐ หรือ การแทรกแซงจากรัฐบาล ในคดี Pierce , ศาลไม่ยอมรับกฎหมายของมลรัฐ Oregon ที่บังคับให้เด็กเข้าศึกษา ในโรงเรียนของรัฐ โดยศาลถือว่ากฎหมายนี้เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบิดามารดาในการเลี้ยงดู และในการให้การศึกษาแก่บุตรของเขา* ทั้งนี้ ตามกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย (due process) แห่งบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14

แนวทางของคดี Meyer และ Pierce ได้รับการยืนยันอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่งในคดี Griswold v. Connecticut** ซึ่งศาลในคดีนี้ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายที่ห้ามการคุมกำเนิด ผู้พิพากษา Douglas ถือว่าเป็นสิทธิส่วนตัวในการสมรสซึ่งควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากศาลอย่างเต็มที่ในการแทรกแซงของรัฐ โดยท่านได้ให้เหตุผลไว้ว่า

" พวกเราให้เห็นพ้องต้องกันแล้วว่า สิทธิส่วนตัว (Right of Privacy) นั้นมีมานานแล้วก่อน The Bill of Rights , ก่อนมีการตั้งพรรคการเมือง และก่อน

---

* ศาลกล่าวว่า " the child is not a creature of the state; rather the parent have a right and duty to nurture and direct the child."

** Griswold v. Connecticut, 381 U.S.479 (1965) โดยคดีนี้ นักกฎหมายบางท่าน พยายามอธิบายว่า คดีนี้มีรากฐานสำคัญมาจากบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 จากการที่เจ้าพนักงานตำรวจล่วงล้ำเข้าไปในห้องนอนของสามีภรรยา

ระบบการศึกษาของประเทศเรา การสมรสนั้นเป็นลักษณะของความผูกพันใกล้ชิดที่มีอาจ
ล่วงเกินได้ มันเป็นการร่วมมือกันในการดำรงชีวิต , ความสามัคคีปรองดองของ
การดำเนินชีวิต โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับนโยบายทางการเมือง ความซื่อสัตย์จงรักภักดี
ของทั้ง 2 ฝ่าย มิได้ขึ้นอยู่กับการค้า หรือโครงสร้างของสังคม ซึ่งเหตุผลทั้งหมดดังกล่าว
มานี้ถือว่าเป็นจุดสำคัญอันประเสริฐในการวินิจฉัยคดีนี้ "

หลักของกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นความใกล้ชิดสนิทสนมในชีวิตครอบครัว ที่ว่า
สมควรจะได้รับการคุ้มครองให้มีอิสระนั้น ได้เริ่มบังเกิดผลมากขึ้นในคดี Roe v. Wade⁴⁷
ซึ่งศาลเห็นว่ากฎหมายของมลรัฐ Texas ที่ห้ามการทำแท้งนั้นมีได้เป็นไปตามกฎหมาย
รัฐธรรมนูญ โดยผู้พิพากษา Blackmun ได้ให้เหตุผลไว้ ดังนี้

" สิทธิส่วนตัวนั้น เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของประชาชนที่ควรได้รับการคุ้มครองตาม
กฎหมายรัฐธรรมนูญ แม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้กล่าวถึงสิทธิส่วนตัวไว้โดยตรงก็ตาม แต่
ก็ควรยอมรับว่าสิทธิเช่นนี้มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ

สิทธิส่วนตัวนี้ ขยายไปครอบคลุมถึงเรื่องการสมรส การสืบพันธุ์ การคุมกำเนิด
ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร และขยายกว้างรวมไปถึง
การตัดสินใจของหญิงที่จะทำแท้งหรือไม่ด้วย "

นับตั้งแต่คดี Roe v. Wade เป็นต้นมา ได้มีการยอมรับกันโดยทั่วไปว่า
สิทธิในครอบครัวนั้นควรได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ภายใต้กระบวนการแห่งกฎหมาย
(due process) ในคดี Stanley v. Illinois⁴⁸ ศาลตัดสินว่า มลรัฐไม่อาจ
ปฏิเสธให้บิดาที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายควบคุมดูแลบุตรของตนโดยปราศจากการพิจารณา
และคำพิพากษา โดยอ้างว่า บุรณภาพของสถาบันครอบครัวนั้นได้มาจากการคุ้มครอง
ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นสิทธิอย่างหนึ่งของบุตรซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะอยู่
ร่วมกับบิดาของตน

⁴⁷ Roe v. Wade, 410 U.S.113 (1973)

⁴⁸ Stanley v. Illinois, 405 U.S.645 (1972)

ต่อมาศาลในคดี Moore v. City of East Cleveland⁴⁹ ได้ขยายการคุ้มครองไปถึงสิทธิของครอบครัวในการที่จะอยู่ร่วมกัน โดยศาลไม่ยอมรับกฎหมายของมลรัฐที่จำกัดจำนวนสมาชิกของครอบครัวในเคสสถานที่ห้ามมิให้นำเอาหลานชายเข้ามาอยู่ในครอบครัวด้วย และในคดีนี้ ผู้พิพากษา Powell ได้ให้เหตุผลไว้ว่า

" ในคดี Meyer , Griswold และ Roe นั้น ได้เป็นแนวบรรทัดฐานที่ก่อให้เกิดอาณาจักรส่วนตัวของชีวิตครอบครัวซึ่งรัฐไม่อาจล่วงล้ำเข้าไปได้ (private realm of family life which the state cannot enter) ทั้งนี้เพราะครอบครัวนั้นมีความสำคัญในการกำจุนช่วยเหลือสมาชิกของครอบครัวในช่วงที่กำลังลำบากเดือดร้อน สมาชิกยอมโอนเอียงเข้าหาซึ่งกันและกัน ในการดำรงชีพ , ในการรักษาหรือสร้างความปลอดภัยในชีวิตครอบครัวของเขา " *

จากทัศนะของคำตัดสินศาลฎีกาสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นว่า สิทธิเสรีภาพในครอบครัวนั้นได้รับการคุ้มครองป้องกันภายใต้รัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 9 และฉบับที่ 14 ซึ่งแนวความคิดนี้ก็จะเป็นเหตุผลเพียงพอในการให้บุคคลใน

---

⁴⁹ Moore v. City of East Cleveland, 431 U.S.494 (1977)

* ได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมของความเป็นมนุษย์อิสระ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพยานหลักฐาน นักวิชาการและนักกฎหมายได้ลงความเห็นว่าเป็นสิทธิส่วนตัวนั้นมี 2 ลักษณะ คือ สิทธิที่เป็นเฉพาะตัว กับ สิทธิในการติดต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นเห็นว่า แต่ละบุคคลจำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลอื่น ก็เพื่อที่จะทดสอบความเชื่อถือ , ความไว้วางใจได้ หรือความสอครู้ให้น้อยลง ฉะนั้น การติดต่อข่าวสารจึงเป็น "รากฐานในการเจริญเติบโตก้าวหน้าของการดำรงชีวิต"

ครอบครัว โดยเฉพาะสามีภริยา , บิดามารดากับบุตร มีอิสระและเสรีภาพในการที่จะกระทำกิจกรรมเช่นใดที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันภายในครอบครัวของตนเองได้ การที่สามีภริยา หรือบิดามารดา หรือบุตรไม่ต้องการให้การหรือเปิดเผยความปรักปรำผู้ต้องหา หรือจำเลยซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของตน หรือ เปิดเผยข่าวสารความลับต่าง ๆ ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ก็ถือว่าเป็นสิทธิส่วนตัวของเขา เพราะเป็นการที่เขาจะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างสงบสุข⁵⁰ ทั้งการกระทำเช่นนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัวให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการแตกแยก หรือหย่าร้างกัน⁵¹ อันจะนำไปสู่ปัญหาสังคมต่อไป ทั้งนี้ก็เพราะว่าสถาบันครอบครัวนั้นถือว่าเป็นหน่วยมูลฐานหนึ่งที่สำคัญของสังคมส่วนรวมนั่นเอง*

จึงเห็นได้ว่า แนวความคิดในอาระธรรมตะวันตกเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพส่วนตัวและครอบครัวนั้น มีส่วนสัมพันธ์กับปรัชญาการเมืองและกฎหมายโดยตรง ลักษณะสำคัญของสิทธิเสรีภาพส่วนตัวตามที่คณะของฝ่ายตะวันตกเน้นถึงความเป็นตัวของตัวเอง ความมีเหตุผลของปัจเจกชนซึ่งมองอำนาจรัฐในฐานะเป็นศัตรูต่อสิทธิเสรีภาพของตนเอง ลักษณะดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็น กำนियมทางสังคม หรือวัฒนธรรมของฝ่ายตะวันตกโดยแท้⁵²

⁵⁰ Betsy Booth, "Underprivileged Communications : The Rationale for a Parent-Child Testimonial Privilege," p. 1196.

⁵¹ Comment, "Development in the law : Privilege Communications," Harvard Law Review p. 1568.

* รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ มีบทบัญญัติรับรองสิทธิของ "บุคคล" เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส ค.ศ. 1946 บัญญัติรับรองสิทธิของ "ครอบครัว" ในข้อที่เกี่ยวกับ "เงื่อนไขต่าง ๆ อันจำเป็นสำหรับความเจริญรุ่งเรือง (ของครอบครัว)" เสมอเหมือนกับสิทธิของ "บุคคล" และ

รัฐธรรมนูญของประเทศอิตาลี มาตรา 29 บัญญัติว่า "สาธารณรัฐ (อิตาลี) รับรองสิทธิอันมีอยู่เฉพาะของครอบครัว

⁵² พันธุ์ ทัดนิยานนท์, "สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของชนชาวไทย," หน้า 439.

สำหรับประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมในทางการเมืองของคนไทยนั้นมีลักษณะเป็นการยอมรับอำนาจรัฐโดยคหุฎิ จะเห็นได้จากที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับสภาพสังคมและการเมืองของไทยไว้ในปาฐกถาเรื่อง "สังคมสมัยอยุธยา" ว่า

"ไม่เคยปรากฏว่าประชาชนโดยทั่วไปจะสนใจในโชคชะตาของพระมหากษัตริย์ พระองค์ใดพระองค์หนึ่งโดยเฉพาะ และไม่เคยปรากฏว่าประชาชนในสมัยอยุธยาได้เคยริเริ่มคิดกบฏ หรือคิดโค่นล้มราชบัลลังก์ของพระมหากษัตริย์เลยแม้แต่ครั้งเดียว ความผันวนในทางการเมืองสมัยอยุธยานั้นเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจทั้งสิ้น หากผู้ใดมีอำนาจสูงสุดขึ้นมา ประชาชนก็ตกอยู่ใต้อำนาจของผู้้นั้น และยอมรับโดยไม่มีข้อแย้งแต่อย่างใดว่าผู้้นั้นมีอำนาจเหนือคน ปรากฏการณ์ หรือสภาพจิตใจเช่นนี้เกือบจะเรียกได้ว่า เป็นลักษณะอันเที่ยงแท้ของคนไทยตั้งแต่โบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน จนถึงขณะนี้ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเท่าไรนัก"⁵³

แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งก่อการโดยกลุ่มบุคคลที่เรียกตนเองว่า คณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองยุคปัจจุบันของสังคมไทยนับแต่นั้นเป็นต้นมา ประเทศไทยได้ชื่อว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แนวความคิดฝ่ายตะวันตกในการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วยการมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักสูงสุดของการปกครองบ้านเมืองได้ถูกนำมาใช้ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นสิ่งยืนยันความชอบธรรมในการก่อการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้น

ถึงแม้ว่า การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประเทศไทยมีการปกครองตามคตินิยมประชาธิปไตยแบบตะวันตก ซึ่งกระทำโดยคณะราษฎรจะยังมีปัญหาให้ต้องขบคิดว่ามีความ

---

⁵³ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "สังคมสมัยอยุธยา," ใน ประวัติศาสตร์และการเมือง หนังสืออ่านประกอบพื้นฐานอารยะธรรมไทย (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 47.

จำเป็นและความเหมาะสมแก่สถานการณ์และเงื่อนไขปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของ
ไทยในขณะนั้นหรือไม่ แต่ความจริงข้อหนึ่งที่ต้องยอมรับกันก็คือ การเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองมีผลให้อำนาจการปกครองบ้านเมืองของพระมหากษัตริย์ไทยในระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชต้องสิ้นสุดลง และผู้ที่เข้าใช้อำนาจแทนพระมหากษัตริย์ก็คือ กลุ่ม
ผู้นำยุคใหม่ (Modern Elite) ซึ่งประกอบด้วยขุนนางฝ่ายทหารและพลเรือนใน
ระบอบการปกครองเดิมนั่นเอง ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่หาได้มีส่วนร่วมในการก่อการ
เปลี่ยนแปลงนั้นด้วยไม่

ตลอดระยะเวลา 50 ปีเศษ นับแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ประชาชนคนไทยได้มีส่วนเป็นประจักษ์พยานในการ
ต่อสู้ช่วงชิงอำนาจกันเองในกลุ่มผู้นำยุคใหม่ การปฏิวัติรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการ
ปกครองเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างจะธรรมดาสำหรับคนไทยโดยทั่วไป
และทุกครั้งที่มีการปฏิวัติรัฐประหารสามารถทำได้สำเร็จก็จะมีการประกาศยกเลิกเลกดอน
หรือทักไซ์รัฐธรรมนูญ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ยึดอำนาจปกครองได้สำเร็จมีอำนาจในการ
จัดการบ้านเมืองใต้อย่างเต็มที่ สภาพการณ์ทางการเมืองดังกล่าวนี้จึงทำให้กฎหมาย
รัฐธรรมนูญของประเทศไทยขาดเสถียรภาพและมีลักษณะเปราะบางเสียยิ่งกว่ากฎหมาย
สามัญประเภทอื่น ซึ่งตามทฤษฎีกฎหมายถือว่าเป็นกฎหมายที่มีค่าบังคับและลำดับศักดิ์ค่า
กว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ⁵⁴

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ฉบับปัจจุบัน
ก็ได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ แม้จะไม่ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิ
ส่วนตัว (Right of Privacy) ไว้โดยตรงก็ตาม แต่กฎหมายไทยก็ได้บัญญัติรับรอง
คุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว ซึ่งถือเป็นสิทธิส่วนตัวประเภทหนึ่งไว้อย่างชัดเจน

⁵⁴ พันธุ์ ทศนิยานนท์, "สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของชนชาวไทย," วารสาร
นิติศาสตร์ หน้า 441-442.

จึงปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย
มาตรา 41 ซึ่งบัญญัติว่า

" สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง "

เมื่อพิจารณามาตรา 41 นี้แล้ว จะเห็นว่า รัฐธรรมนูญเพียงแต่ระบุว่า สิทธิ
ของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยมีได้มีการกำหนดขอบเขตของสิทธิ
เสรีภาพในครอบครัวไว้ให้ชัดเจน ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย
มาตรา 420 ซึ่งบัญญัติคุ้มครองการละเมิดโดยทั่วไปมีความว่า

" ผู้ใดจงหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย
ถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด
ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น "

จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น มิได้บัญญัติรับรอง "สิทธิส่วนตัว"
โดยตรงเนื่องจากมิได้มีที่ไต่กระเบื้อง "สิทธิส่วนตัว" แต่อย่างใด มีเพียงความเห็น
ของนักนิติศาสตร์ท่านเดียว คือ ท่านศาสตราจารย์ไพจิตร ปุญญพันธ์ ซึ่งเห็นว่า สิทธิส่วนตัว
อยู่ในความหมายแห่งสิทธิที่ได้รับความคุ้มครอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 420 โดยท่านได้กล่าวว่า

" ตามตัวบทตามมาตรา 420 ซึ่งควรกล่าวเพิ่มเติมไว้ในที่นี้ก็คือ สิทธิส่วนตัว
(Right of Privacy) บุคคลเราข้อมมีสิทธิส่วนตัว สิทธิส่วนตัวเช่นนี้ย่อมได้รับความ
คุ้มครองมิให้ใครเข้ามายุ่งเกี่ยวจนเกินสมควรเกินขอบเขต สิทธิที่ว่านี้รวมทั้งสิทธิ
ที่จะไม่ให้ผู้ใดล่วงล้ำยุ่งเกี่ยวโดยที่บุคคลต้องการอยู่คนเดียวด้วย อุทธานรณ เช่น การ
แอบฟัง หรือบันทึกเสียงหญิงชายพูดเรื่องรักใคร่อันเป็นกิจส่วนตัว ถือว่าเป็นการเข้าไป
ยุ่งเกี่ยวในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น อันเป็นสิทธิส่วนตัวของเขาทำให้ได้รับความเสียหายอัน
เป็นละเมิดทั้งสิ้น " ⁵⁵

⁵⁵ไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ
ละเมิด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 32.

อาจกล่าวได้ว่า บุคคลแต่ละคนสามารถอ้างได้ว่า คนมีสิทธิส่วนตัวในครอบครัว ตามรัฐธรรมนูญที่จะกระทำ หรือละเว้นการกระทำใด ๆ ใดที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวของ คน มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือเปิดเผยความปรักปรำบุคคลในครอบครัวของตน หรือไม่เปิดเผย ข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นความลับของบุคคลในครอบครัวในกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา

อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีลักษณะ เป็นการทั่วไป บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ซึ่งระบุว่า

" บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญมิได้ " ทั้งนี้ ก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐนั่นเอง

2.4 แนวความคิดในการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย

โดยที่ลักษณะของสถาบันครอบครัวในประเทศทางตะวันตก โดยเฉพาะประเทศ สหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่แล้วเป็นไปในลักษณะครอบครัวเดี่ยว (nuclear family)⁵⁶ ซึ่งประกอบด้วยสามีภรรยา หรือบิดามารดากับบุตรเท่านั้น ซึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัว ระหว่างสามีภรรยา (Husband-Wife Relationship) และระหว่างบิดามารดากับ บุตร (Parent-Child Relationship) นั้น มีความคล้ายคลึงกันมาก โดยเป็นความสัมพันธ์ที่มีรากฐานมาจากความผูกพันเป็นส่วนตัวของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งปกคลุมไปด้วย ความรัก , ความเข้าใจ , ความใกล้ชิดสนิทสนม และความเชื่อมั่นไว้วางใจซึ่งกันและ กัน⁵⁷ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความสัมพันธ์ทางจารีตประเพณีที่เก่าแก่ที่สุด

---

⁵⁶ Note, "Parent-Child Loyalty and Testimonial Privilege," Harvard Law Review, Vol.100(February 1987), p.929.

⁵⁷ Ann M. Stanton, "Child-Parent Privilege for Confidential Communications : An Examination and Proposal," Family Law Quarterly Vol.16 (Spring 1982), p.6.

ของสถาบันครอบครัว⁵⁸

จากความสำคัญของความสัมพันธ์ในครอบครัวดังกล่าว ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมีนโยบายในการให้ความคุ้มครองสถาบันครอบครัวเพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานภาพของการ สมรส และครอบครัวให้มีความสามัคคีปรองดองกัน ทั้งยังส่งเสริมให้มีความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย⁵⁹ โดยกำหนดให้สามีภริยา หรือบิดามารดา หรือบุตรของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกเรียกให้มาเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับสมาชิกใน ครอบครัวของตน (คือ ผู้ต้องหา หรือ จำเลย) มีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การหรือเบิกความ ประักปร่าเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือ จำเลย (The Adverse Testimony Privilege) และมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่เปิดเผยการติดต่อบริการที่เป็นความลับของผู้ต้องหา หรือ จำเลย ที่ได้ให้แก่ตนไว้ (The Confidential Communications Privilege) ทั้งนี้ ก็อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดที่ต้องการให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นสามีภริยา และบิดา มารดากับบุตรของผู้ต้องหา หรือจำเลยกว้างขวางยิ่งขึ้น คือ

1. แนวความคิดเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสงบสุขและความสามัคคีปรองดองกันใน ครอบครัว⁶⁰ และเป็นการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมให้มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ของสมาชิกในครอบครัวด้วย⁶¹

การให้เอกสิทธิ์แก่สามีภริยาโดยที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายไม่อาจเป็นพยานให้การ หรือเบิกความประักปร่าอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เป็นกฎเกณฑ์ตามกฎหมายจารีตประเพณี ทั้งนี้

---

⁵⁸ Comment, "Development in the Law : The Constitution and the Family," p. 1159.

⁵⁹ American Jurisprudence (Vol.81) 2nd Edition, (New York : The lawyers co-operative publishing Co., Rochester, 1976), p.188.

⁶⁰ *Hawkins v. United States*, 358 U.S. 74, 79 S.Ct. 136, 1958.

⁶¹ *Wolfle v. United States*, 291 U.S. 7, 54 S.Ct. 279, 1934.

เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสถานภาพของการสมรสให้คงอยู่ และให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว ในคดี Knowles v. People⁶² ผู้พิพากษา Campbell ได้กล่าวว่า "การให้ความคุ้มครองภริยาจากการที่ถูกบังคับให้การหรือเบียดความปรักปรำสามีของคนนั้น เป็นการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของการสมรสในฐานะที่มีรากฐานมาจากความไว้วางใจ , ความรัก และมิตรภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งจะมีความสำคัญมากกว่าสวัสดิภาพของรัฐในการค้นหาความจริงในคดี เพราะการที่รัฐไม่คำนึงถึงความรู้สึกของมนุษย์ชาติอาจก่อให้เกิดการลำเอียงเข้าข้างสามีหรือภริยาของคนใด"⁶³ และในคดี Trammel v. United States⁶⁴ ศาลฎีกาได้ยอมรับว่า "คงจะหาความสงบสุขในครอบครัวไม่ได้หากผู้สมรสฝ่ายหนึ่งได้ให้การหรือเบียดความปรักปรำผู้สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าสถานภาพของการสมรสได้ถูกคุกคามแล้ว"

การให้เอกสิทธิ์แก่สามีภริยาที่จะไม่ถูกบังคับให้เปิดเผยข่าวสารที่ผู้สมรสต่างได้ทำให้แก่กันนั้น ก่อกำเนิดมาจากความไว้วางใจซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของความสัมพันธ์ โดยถือว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปิดเผยข่าวสารนั้นมีมากกว่าผลประโยชน์ของรัฐในการสอบสวนเอาความจริง ในคดี State v. McAuley⁶⁵ ผู้พิพากษา Freeman ได้กล่าวว่า "ความไว้วางใจกันนั้นเป็นรากฐานสำคัญของความสงบสุขในครอบครัว ไม่มีบุคคลใดที่ต้องการให้ภริยาของตนกล่าวข้อเท็จจริงรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่รู้มาเกี่ยวกับตัวเขา โดยที่ภริยานั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับเขามากที่สุด" และกล่าวของผู้พิพากษา

⁶² Knowles v. People, 15 Mich.408,413 (1867)

⁶³ John Henry Wigmore, Anglo-American System of Evidence in Trials at Common Law, 3rd Edition, Vol.8 (Boston : Little, Brown and Company,1940), p.225.

⁶⁴ Trammel v. United States, 445 U.S. 40 (1980)

⁶⁵ State v. McAuley, 4 Heisk.424,432 (1871)

Taylor ในคดี Mercer v. State⁶⁶ ว่าเป็น "ผลประโยชน์ของสังคมในการสงวนไว้ซึ่งความสงบสุขในครอบครัว โดยการให้ความคุ้มครองอย่างเต็มที่ในการหวงแหนความไว้วางใจซึ่งไม่อาจแยกออกจากสถานภาพของการสมรสได้ ด้วยเหตุนี้ เพื่อความสงบสุข ความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงมีกฎหมายห้ามละเมิดความไว้วางใจกันระหว่างสามีภริยา"

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ในเบื้องต้นบิดามารดามีภาระต้องรับผิดชอบต่อบุตรไม่เพียงแต่ในการให้ความคุ้มครองทางกายและความรัก เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเลี้ยงดูอบรมตามสภาพแวดล้อมต่อบุตรให้มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์* บิดามารดาต้องสอนบุตรให้เห็นคุณค่าในความสำเร็จของศีลธรรม และบุคคลซึ่งกันและกันอันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม⁶⁷ ในความผูกพันระหว่างบิดามารดากับบุตรนับแต่ยังเป็นทารก (infancy) จนเติบโตขึ้นมีอยู่ตลอดชั่วชีวิต บุตรได้รับการพัฒนาความรู้สึกของการไว้วางใจที่มีต่อบิดามารดา และยังคงมีความเชื่อมั่นในความรัก , การเอาใจใส่ดูแล และให้การคุ้มครองที่ปลอดภัย** และเพื่อให้บิดามารดาได้เลี้ยงดูบุตรอย่างมีประสิทธิภาพ บุตรก็จำต้องยอมรับและมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อบิดามารดาของเขาด้วย⁶⁸ นอกจากนี้ ความสามัคคีระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นสามารถ

⁶⁶ Mercer v. State, 40 Fla.216, 24 So.154 (1898)

* John Locke ได้เน้นให้เห็นถึงบทบาทของบิดามารดาในการเลี้ยงดูอบรมบุตรให้มีความรับผิดชอบต่อประชาชน และบิดามารดาก็ถูกผูกมัดโดยธรรมชาติที่จะต้องให้การอบรมเอาใจใส่ และให้การศึกษากับบุตร

⁶⁷ Betsy Booth, "Underprivileged Communications : The Rationale for a Parent-Child Testimonial Privilege," p.1178.

** E.Erikson ใช้อธิบายไว้ในหนังสือ "Childhood and Society" ว่าเด็กผู้เยาว์นั้นมีพื้นฐานของความไว้วางใจมาจากปฏิกริยาของเขาในระหว่างการเลี้ยงดูเอาใจใส่ และความน่าไว้วางใจของบิดามารดา

⁶⁸ Note, "Parent-Child Loyalty and Testimonial Privilege,"

กำหนดจุดสำคัญที่มีคุณค่าในทางสังคมของประชาชนได้ เป็นเวลานานนับศตวรรษที่หลัก
 ธรรมจริยาของชาวอเมริกันในลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ได้เข้าไปสู่
 กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอันเป็นกิจกรรมทางประชาธิปไตย ซึ่งได้
 รับการรักษาไว้ในฐานะเป็นจุดอ้างอิงในความเชื่อความศรัทธาของประชาชน และในการ
 ตัดสินใจ ความผูกพันของบิตามารคากับบุตรจึงช่วยในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของ
 โครงสร้างทางสังคม และยิ่งกว่านั้น ความผูกพันระหว่างบิตามารคากับบุตรนั้นมีรากฐาน
 มาจากประวัติศาสตร์ของความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันตลอดชีวิต มักมีการช่วยเหลือบ่อย
 ครั้งในกรณีที่มีความยุ่งยากเกิดขึ้นในสังคม เช่น ในทางศาสนา และ การเมือง ฉะนั้น
 การสนับสนุนในความผูกพันระหว่างบิตามารคากับบุตรให้มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ประองคอง
 และไว้วางใจกันนั้น ไม่เฉพาะแต่เพื่อประโยชน์ของประชาชนและครอบครัวเท่านั้น แต่ยัง
 เป็นการสนับสนุนอำนาจของสังคมด้วยตัวของมันเองด้วย⁶⁹ ทั้งนี้ ศาลในคดี In re Agosto⁷⁰
 ได้กล่าวไว้ว่า "ถ้ารัฐมุ่งเข้าไปแทรกอยู่ระหว่างพลเมืองกับครอบครัวของเขา , รัฐก็จะ
 เสียหายในที่สุด" (If the state drives a wedge between a man and
 his family , the state will ultimately suffer)

2. แนวความคิดเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของครอบครัวในความเป็นส่วนตัว
 ของการอยู่ร่วมกันในชีวิตครอบครัว

จากแนวความคิดของความเป็นส่วนตัวของการอยู่ร่วมกันในชีวิตครอบครัวในข้อ
 2.3 ข้างต้น ซึ่งได้เน้นให้เห็นถึงคุณค่าของความสัมพันธ์ในครอบครัว ว่าเป็น "อาณาจักร
 ส่วนตัวของชีวิตครอบครัว ซึ่งรัฐไม่อาจล่วงล้ำได้" โดยผู้พิพากษา Claiborne ได้
 รวบรวมทัศนะและเหตุผลในทางรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนไว้ในคดี In re Agosto ว่า
 "การอ้างเอกสิทธิ์ความสัมพันธ์ในครอบครัวเพื่อคุ้มครองพยานจากการถูกบังคับในการให้
 การหรือเบิกความปรักปรำ หรือเปิดเผยข่าวสารของบิตามารคาหรือบุตรของเขาในคดี
 อาญานั้น มิได้อยู่บนรากฐานในความไว้วางใจระหว่างบิตามารคากับบุตรเท่านั้น แต่ยัง

⁶⁹ Note, "Parent-Child Loyalty and Testimonial Privilege,"
 p. 917.

⁷⁰ In re Agosto, 553 F.Supp.1298,1304-05 (D.Nev.1983)

อยู่บนรากฐานของความเป็นส่วนตัวซึ่งรัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของครอบครัวในสังคมของชาวอเมริกันด้วย"⁷¹

3. แนวความคิดเพื่อให้ประชาชนได้รับการผ่อนคลายจากการกระทำที่เข้มงวดของรัฐอันเป็นตัวก่อให้เกิดความลำเอียงในการให้การหรือเบิกความเข้าข้างสมาชิกในครอบครัวของเขา

เป็นที่ทราบกันในข้อ 2.2 แล้วว่า เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา ก็คือ การค้นหาความจริง ซึ่งศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้เคยกล่าวไว้ในคดี *Tehan v. Shott*⁷² ว่าเป็น "วัตถุประสงค์พื้นฐานของการพิจารณาพิพากษา ก็คือ การตัดสินด้วยความจริง" ดังนั้น จากหลักเกณฑ์ของกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ที่ว่า "รัฐมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากบุคคลทุกคน" (the public has a right to every man's evidence) * จึงทำให้ดูเหมือนว่าการมีเอกสิทธิ์นั้นเป็นการขัดขวางต่อการค้นหาความจริง แต่หากได้มีการพิจารณากันอย่างรอบคอบแล้วจะพบว่า การกำหนดหน้าที่ให้พลเมืองมาเป็นพยานให้แก่รัฐ โดยไม่ได้คำนึงถึงความสัมพันธ์ของพยานกับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้น มิได้มีผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมเลย การบังคับพยานทั้งด้านกรกระทำและความรู้สึก โดยเฉพาะความซื่อสัตย์และมโนธรรมในใจ ก่อให้เกิดการขัดแย้งกันระหว่างความซื่อสัตย์และหน้าที่ (loyalty and duty) ในบุคคลคนเดียวกัน และผลของมันที่ปรากฏออกมา มักจะมีการให้การและเบิกความเท็จในคดีเป็นประจำ⁷³ ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติของ

⁷¹ Philip Kraft, "The Parent-Child Testimonial Privilege : Who's Minding the Kids ?," Family Law Quarterly, Vol.18 (Winter 1985), p.522.

⁷² *Tehan v. Shott*, 382 U.S. 406, 86 S.Ct. 459 (1966)

* เป็นคำพูดของ Lord Chancellor Hardwicke ที่กล่าวไว้ ณ The House of Lords ในวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1742.

⁷³ Richard O.Lempert and Stephen A.Saltzbury, A Modern Approach To Evidence , p.648.

มนุษย์โดยทั่วไปที่มักมีจิตใจโอนเอียงในการปกป้องช่วยเหลือบุคคลที่ตนรัก และที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปลดเปลื้องความรู้สึกของประชาชนในสังคมที่ต้องการจะได้รับการผ่อนผันในการเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามกับบุคคลในครอบครัวของเขาจากการกระทำของรัฐบ้าง⁷⁴ ด้วยเหตุนี้ การที่จะค้นหาความจริงให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นนั้น ก็ควรต้องกันเอาพยานหลักฐานที่ไม่มีน้ำหนัก หรือ พยานหลักฐานที่ทำให้เกิดความลำเอียง หรือ ก่อให้เกิดการแตกแยกไม่ว่าด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งออกไปจากการสอบสวนและการพิจารณาคดี จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้เอกสิทธิ์ในความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวนั้น เป็นสิทธิ และประโยชน์ที่ควรได้รับการปกป้องคุ้มครอง* ซึ่งจะมีความสำคัญมากกว่าความต้องการพยานหลักฐานในคดี และยังรวมทั้งเพื่อผลประโยชน์ของรัฐด้วย⁷⁵ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้นเป็นผลประโยชน์อย่างหนึ่งในสังคมในรัฐ คุณค่าของสังคมจึงมีความสำคัญมากกว่าการค้นหาความจริง (the search for truth)⁷⁶ ที่ไม่คำนึงถึงความสงบสุขของครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานแห่งแรกของมนุษย์ในสังคม

⁷⁴ Richard O. Lempert, A Modern Approach To Evidence, p.650.

* สำหรับหลักของข้อยกเว้น เช่น พยานนอกเล่า, พยานความเห็น มิได้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่เป็นการต่อสู้กับพยานหลักฐานของฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นพยานที่น่าไว้วางใจ และเป็นการคาดคะเนอันอาจเกิดความเสียหายหรือทำให้เข้าใจผิดได้

⁷⁵ John C. Klotter and Carl L. Meier, Criminal Evidence For Police , p. 132.

⁷⁶ Marc S. Murphy, "Partners in crime : An Examination of the privilege against adverse spousal testimony," Journal of Family Law , Vol. 22, (February 1984), p.713.

4. แนวความคิดของการมีน้ำใจเป็นนักกีฬา (spirit of sportsmanship) ของคู่ความในกระบวนการพิจารณาคดี

การดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญาที่เรียกว่า "ระบบกล่าวหา" (Accusatorial System)⁷⁷ เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ซึ่งศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้กล่าวไว้อย่างเด่นชัดในคดี Rogers v. Richmond* โดยระบบการฟ้องร้องพิจารณาคดีนี้ได้รับช่วง (inherited) มาจากบรรพบุรุษ Anglo-Norman ของพวกเขา ซึ่งถือเสมือนว่าเป็นเกมสกีฬาชนิดหนึ่งที่ประกอบไปด้วยเกียรติภูมิอันสูงส่ง และกีฬานี้จะซับซ้อนเพิ่มความสนุกสนานยิ่งขึ้นกับความฉับไว เฉลียวฉลาดรวมทั้งความชำนาญและศิลปะของผู้เล่นทั้งสองฝ่ายในฐานะของนักกีฬา ฉะนั้น การที่ผู้เล่นฝ่ายหนึ่งนำเอาสามีกิริยา หรือบิดามารดาหรือบุตรของผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่งเข้ามาร่วมในการกีฬานี้อันส่งผลให้ฝ่ายนั้นต้องพ่ายแพ้ไป จึงเป็นเกมสกีฬาที่น่าสมเพช และขัดต่อความรู้สึกในตัวเองของผู้ที่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา⁷⁸ ด้วยเหตุนี้ การให้เอกสิทธิ์แก่พยานดังกล่าวจึงอาจนับเนื่องได้ว่ามาจากแนวความคิดนี้เช่นกัน

---

⁷⁷ Thomas J. Gardner, Criminal Evidence, Principle, Cases and Reading, 2nd Edition (St. Paul, Minn : West Publishing Company, 1988), p.10.

* ศาลกล่าวว่า "ours is an accusatorial and not an inquisitorial system - a system in which the State must establish guilt by evidence independently and freely secured and may not by coercion prove its charge against an accused of his own mouth" Ibid., pp.8-10.

⁷⁸ John Henry Wigmore, Anglo - American System of Evidence in Trials at Common Law, p. 228.

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การให้เอกสิทธิ์แก่หยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้น เท่ากับเป็นการยอมจำนนให้กับเสรีภาพของมนุษย์ซึ่งมีความสำคัญมากกว่าคำตัดสินของศาล สิทธิอย่างหนึ่งก็คือ สิทธิที่จะเป็นอิสระจากรัฐในอันที่จะไม่ได้รับอันตรายในความสัมพันธ์ของมนุษย์อย่างแน่นอน ซึ่งทั้งหมดนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสงบสุข และความไว้วางใจซึ่งกันและกันในครอบครัว อันเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำคัญเทียบเท่ากับรากฐานของชีวิตมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งยังเป็นประโยชน์แก่รัฐในการควบคุมสังคมและในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย